

Pasvalio Sąjūdys

PASVALIO SAJŪDŽIO TARYBOS LEIDINYS

Nr. 1

1989 m.
liepos
15 d.

Kaina
20 kap.

„Kovingo, sąži-
ningo, tiesa
ir atviro žodžio
linėja
„Pasvalio sąjū-
džiui“
Iki nutilimo,
Petras Tomkus

ATGIMIMO MINČIAI IR DARBAMS

„Sergėdamas lūpas savo ir liežuvį savo, sergsti sielą savo“, — ši senoji išmintis saugojo Lietuvos žmones per ilgus prievartos, melo metus. Saugojo dažniausiai ne tik sielas, bet ir kūnus. Nežinia, ar ilgai dar būtume išmintimi ta vadovavęsi, jei ne stiprus laisvės troškimas, staiga pravėręs daugelio lūpas.

Pamatėme kenčiančią savo tautos sielą. Supratome, esame sulaukę dienų, kai sergėti save, savo lūpas — tai pasmerkti savo sielas.

Kreipiamės pirmą kartą į savo krašto žmones spausdintu Sąjūdžio leidinio žodžiu. Savo kraštu vadiname Pasvalį ir Joniškėlį, Saločius ir Vaškus, Stebelkėlius ir Pumpėnus, Pušalotą ir Valakėlius. Savo kraštu vadiname ir visus gražiais vardais dar tebevadinamus kaimečius, ir svetimų dievų valia sukurtus vardus tebenešiojančius ūkius. Semdamiesi savo krašto žmonių išminties ir atkaklumo, bandysime rašyti jų atminties ir mūsų atgimimo laikmečio istoriją, stengsimės padėti atsiverti čia dirbančių ir gyvenančių žmonių lūpoms, kad greičiau gytų sielos žaizdos.

Likimas lėmė mums visiems tęsti garbingo Šiaurės

Lietuvos krašto būtį. Atsakyti už savo mintis, žodžius ir darbus mus verčia protėvių žiemgalių ir sėlių sukurta kalba, jų ir palikuonių palikti papročiai, kultūra. Paklysti iš Lietuvos kelio te neleis Mackevičiaus, Vienožindžio, Strazdelio lietuviška dvasia, taip stipriai tebejaučiama ir šiandieninės Bažnyčios darbuose. Mūsų žingsnius teglobos Lindė - Dobilas ir Petkevičaitė - Bitė, broliai Vileišiai ir Petras Avizonis, knygnešiai Šembelis ir Gumbelevičius. Norime semtis jų ryžto ir atkaklumo.

Viliamės, kad mūsų krašto žmonėms nepritrūks drąsos, kurios su kaupu paliko ainiams narsieji Lietuvos savanoriai — Pasvalio žemė kovai už Lietuvos laisvę pasiuntė jų ne vieną. Norime, kad šio krašto žmonių darbštumas ir mokslo troškimas persiduotų jaunimui, kurio darbų laukia Lietuva — atgimstanti laisva valstybė.

Taigi, ryžkimės kiekvienas atverti savo sielą Atgimimo minčiais ir darbams, prabilkime lūpų ir rašto žodžiu, gebančiu pažadinti mumyse dorą ir gražų savo krašto žmogų.

Rasa RASTAUSKIENĖ

LPS rajono tarybos narė, gydytoja

LIETUVA TREMITYJE

Lietuvos tremtiniai... Tai pirmieji 1940 metų areštai ir 1941 metų masiniai trėmimai gyvuliniais ešelonais į Sibirą. Tai nužudytieji Lietuvoje karo pradžioje ir vokiečių okupacijos metais, tai išvežti darbams į Vakarų ir Rytus, tai pabėgę iš Lietuvos grįžtant frontui. Tai rezistencijos kovotojai, žuvę pokario kovose. Tai šimtai tūkstančių Lietuvos gyventojų, ištremtų po-

kario metais. Tai Lietuvos valstiečiai, kolektyvizacijos ištremti iš savo tėvų artos žemės. Tai ir vėlesnio laikotarpio kitaminčiai, nuteisti ir ištremti už savo politines pažiūras. Tačiau tai dar ne visi tremtiniai. Pati didžioji tremtinių dalis, galbūt nesuprantanti jais esanti dalis — savo krašte likę, savo gimtinėje gyvenantys. Kodėl taip sakau?

(Nukelta į 2 psl.)

LIETUVA TREMTYJE

(Atkelta iš 1 psl.)

Man atrodo, kad tremtinys — tai žmogus, netekęs savo Tėvynės. Bijau, kad čia, Lietuvoje begyvendami mes taip pat praradome tauriausią lietuviškos dvasios dalį, išreiškiamą per savo valstybės istorijos, kultūros, meno, tikybos pažinimą, per meilę, teisingumą, užuojautą, gailingumą. Išauklėtos beveik dvi kartos, diegiant svetimus lietuviškai dvasiai idealus: didžiavalstybinės TSRS garbinimas, kova už „neklystančios“ partijos siekius, kosmopolitiškas abejingumas savo tautos istorijai ir kultūrai, dvikalbystė, pirmenybę teikiant rusų kalbai, kolektyvizmas, paminantis asmens laisvę ir atsakomybę, socialistiniai įsipareigojimai vietoj sąžiningo darbo, karinis patriotizmas ir t. t. Nors ir išlaikėme kalbą, rašybą, išliko tikinčiųjų, dalis apiplėštų bažnyčių, meno ir literatūros vertybių, pripažinkime: dešimtmečiais diegtas dvasinio militarizmo ir teroro kultas, asmenybės niveliaci-

ja ir kultūros nužmoginimas, dvasinis sustabarėjimas ir brežnevmečio stingulys sunkia našta užgulė čia, Lietuvoje, gyvenančią tautos dalį.

Neviltis dėl ateities, dvasinė desperacija, susitaikėliškumas ir sumaterialėjimas, nepagarba žmogui ir gamtai, masinis svaiginimasis alkoholiu, azijietiški papročiai, brukami krikščioniškų vertybių sistemoje susiformavusiai ir išauklėtai tautai, atnešė dabartinei Lietuvai šiuos visuotinius reiškinius:

1. Šeimos, kaip valstybės pamato, irimą;
2. Valstiečio abejingumą žemei maitintojai;
3. Sunkų fizinį ir protinį darbą, neapmokamą pagal rezultatus;
4. Dalies inteligentijos dvasinį smukimą;
5. Prarastą tautai kartą, kuriai viskas „vienodai rodo“;
6. Masinę girtuoklybę;
7. Mažą gimstamumą ir kūdikių protinį nepilnavertiskumą;
8. Pramoniniais ir žemės ūkio teršalais grėsmingai

užterštą gyvenamąją aplinką;

9. Partinių karjeristų dogmatikų būrį, pasiruošusių už asmenines privilegijas ir abejotiną ordinų šlovę parduoti savo liaudį.

10. Idealų ir dorovės principų neturinčio jaunimo dalį.

Realija yra tai, kad mankurtizmo dvasiai pasidavusi tautos dalis nejaučia jokios vidinės meilės Lietuvai, šiems žmonėms tas pats, kas vyksta aplink. Svarbu, kad savas kailis sveikas, kad yra šilta vietelė visuomenėje, kad komanda iš aukščiau tereikia perduoti esantiems žemiau, kad nereikia galvoti ir atsakyti už savo veiksmus, kad galima parodyti „savo valdžią“. Jei prisidirbai, visada surasi krūvą instrukcijų išsiteisinti, o jei kišenėje partinis bilietas — esi ir gali būti virš įstatymų ir žmonių, nes ši knygelė — visų esamų, buvusių ir būsimų nusikaltimų (arba nuodėmių) išankstinis atleidimas. Susidarė grupė žmonių, galinčių nebaudžiamai vogti, klastoti dokumentus, girtauti, meluoti ar kitaip amoraliai elgtis — jie atsakingi tik prieš partinį biurą, gana dažnai

slapta nuo visuomenės išteisinanti arba papeikimu nubaudžianti. Tad argi ir šie žmonės, išskirti privilegijų, nėra tremtiniai, praradę Tėvynę dar daugiau, negu prieš jų sauvalę be-teisiai?

Tremtiniais mes esame. Ir būsime tol, kol esame baimės, melo, prisitaikėliškumo, sumaterialėjimo vergai.

Tol, kol mūsų Tėvynė okupuota, nelaisva, turime kaupti savyje kapitalą. Pirmiausia — dvasinio išsilavinimo kapitalą. Turime supilti savo dvasioje bendražmogiškų vertybių kalnus, kad nepalūžtume prieš materialinių nepriteklių augimą, demagogų atakas ir mums įskiepytą bailumą. Kol išblavėsime ir nuo alkoholio beprotybės, ir nuo totalinių idėjų kliesios galvose.

Turime grįžti iš tremties. Ne tik iš Vakarų ir Rytų. Ir iš Lietuvos tremties Lietuvoje. Turime grįžti į savo tautinę sąmonę ir sveikos, laisvos pasaulėjautos būseną. Tik tokie būdami atrasime savo širdyse ir savo žemėje Lietuvą.

Rimantas PAKENAS

TĖVISKĖNŲ BENDRIJA —
PASVALIO SAJŪDŽIUI

1940-53 M. GENOCIDO LIETUVOJE SKAIČIAI

- 1940—41 m. — suimtų ir išgabtų — 8500
1941 m. birželio 14—17 d. išstremta — 34260
1941 m. birželio 22—23 d. sušaudytų ir žuvusių — 14000
1944—48 m. nužudytų ir pavieniui suimtų — 48000
1949—53 m. pavieniui suimtų ir išvežtų — 25000
1945—47 m. masiniai trėmimai — 120000
1948 m. gegužės 22 d. ūkininkų trėmimas — 105000
1949 m. kovo 24 d. miestiečių trėmimai — 120000
1950 m. kovo — balandžio mėn. trėmimai — 41000
1950—53 m. trėmimai — 25000
Partizanų, žuvusių 1944—53 m. — 36000
Iš viso: — 576760
Pridėjus:
1. 1940 m. repatrijuotų į Vokietiją — 60000
 2. 1941 m. pasitraukusių į Sovietų Sąjungą žydų — 15000, lietuvių — 5000
 3. 1941—44 m. išvežtų į Vokietiją ir egzekucijų aukų — 45000
 4. Sušaudytų žydų — 165000
 5. Pasitraukusių į Vakarų ir Vokietiją — 120000
 6. 1944—48 m. repatrijuotų į Lenkiją — 140000
- Iš viso 1940—53 metų laikotarpiu Lietuva neteko 1.220.600.

Vienas milijonas du šimtai dvidešimt tūkstančių šeši šimtai gyventojų — tai 34 proc. Lietuvos gyventojų.

Duomenys surinkti iš A. Damušio knygos „Lietuvos gyventojų aukos ir nuostoliai 1940—1959 metais“, Čikaga, 1988 m.

(PRISIMINIMAI APIE
TĖVELĮ)

Tėvelio gimtinė buvo Daukniūnuose. Augo su dviem broliais ir dviem seserim. Mamytė buvo iš Valakėlių, irgi iš nemažos ir neturtingos šeimos. Nei pas vienus, nei pas kitus nebuvo kur gyventi. Atėjo į Motiejūnų kaimą, nusipirko mažytę pirtelę, o žemės nei aro. Pradėjo tėvelis ieškoti nors kiek nuspirti. Pėsčias nuėjo į Šiaulius. Gavo pirkti tame pačiame kaime, kur gyveno, dvylika hektarų miško. Mamytė prisimindavo:

— Parėjo nutrintom kojom, atsisėdom abu ant kelmo ir verkiame. Kaip gyvensim, kad miškas, kad dirbamos žemės nėra. O tėvelis nuramino, sako, pjausim mišką, rausim kelmus, gyvensim... Abu pjau davom, kelmus raudavom, pasidarėm dešimt hektarų ariamos. Durpynas. Nei trąšų, nei mėšlo, tik avižos gerai užaugdavo...

Prisimenu ir aš kaip tėvelis vedavo atvažiuosius brolius apie lauką rodytis, koks jo derlius. Karui užėjus jis jau buvo pradėjęs akmenis trobai vežtis,

„Aš nušoviau

sienojus gamintis. Mes, būdavo, su mamyte bėgam slėptis į apkasus, o tėvelis ne, išsinešęs lovą pakrūmėj prie savo namo permiegodavo ir vėl prie statybos...

Pasibaigė karas, atėjo nauji neramumai. Tėvelis ramindavo mus. Sako, aš niekur nepriklausau, niekam blogo nepadariau, ko man bijoti. Sakydavo, nebijau nei miškinų, nei skrebu.

Tai atsitiko 1947 metų liepos mėnesį. Tėvelis keldavosi pats pirmas ir išėdavo darbuotis. Ir tą rytą jo pasiimta dalgis, du arkliai ir išėita pjauti šieno už griovio, kur buvo kaimyno Liongino Štaupo žemė. O ten į Štaupų sodybą buvo suvažiavę sribai Štaupų iššaudyti. Nieko nerado, tik pamatė tėvą šieną bepjaunantį. Tėveliui jie buvo visi pažįstami, ir visi gerai jį pažino, žinojo, kad jis nei šautuvo turi, ir armijoje atitarnavęs.

...Mus iš miego pabudino automato šūvis. Sukilom, išbėgom į kiemą, išsigandę, kad tėvelio nematyt. Kaimynai subėgo, pamatę, kad Štaupų namai ėmė degti, ėmė mus raminti.

— Te niekada žmogaus akys nemato Lietuvos miestelių aikštėse išniekintų la-
vonų, — kaip priesakas skambėjo šį pavasarį Pumpėnuose.

V. Dulksės nuotraukoje: pokario metais nušautų pumpėniečių palaikai perkellia-
mi į kapines.

jūsų tėvą!“

kad pareis tėvelis, o mums
taip baisu, taip baisu...
Laukėm iki saulės laidos,
į Štaupų sodybą eiti ieš-
koti bijojom. Ir Kazimiero
Štaupo namai ėmė degti.
Paeinam iki griovio, pasi-
žiūrim pagal krūmus, nieko
nematyti, tik ugnis. Ir mū-
sų arkliai ten netoliese.
Mamytė įsidrąsino pasiimti
arklius ir susiruošė į Krin-
činą, įsidėjo maisto, sako,
gal į kalėjimą įkišo.

Bevažiuodama mamytė
pakeliui sutiko bobutę, tė-
velio mamą. Ta sukliko
balsu, sako, kur bevažiuoji,
greičiau grįžk atgal, Anta-
nas Štaupo sodyboje nu-
šautas. Iš karto mamytė
nualpo, paskui atsigavus
klausė bobutės, iš kur ji ži-
no. O bobutė gyveno Dauk-
niūnuose, ji ir pasakė, kad
pats Stasys Kruopis buvo
atėjęs ir pasigyre: nušo-
viau Antaną Štaupo sody-
boj, važiuokit pasiimti.

Didžiausias skausmas ir
ašaros mūsų namuose. Kai-
mynai padėjo mums nuva-
žiuoti į Štaupų sodybą pa-
siimti tėvelio.

Guli ant nugaros, prieš
saulę perdien prabuvęs, vi-
duriai peršauti, šalia žemė
rankom išrausta. Taip jam

sunku buvo numirti skaus-
muose, ir niekas jam besi-
kankinančiam nepadėjo,
saulei akis deginant. Tebū-
na prakeiktas, atėmęs ne-
kaltam gyvybę!

Štaupas buvo geras kai-
mynas, jis nebuvo bandi-
tas, o gražiai gyvenantis
ūkininkas. Tėveliui tuo me-
tu sakydavo, kad eitų į jo
žemę šieno prisipjauti, gy-
vulius leistų ganytis, nes
jis negališ būti namuose.
Kadangi jis slapstėsi, tai jo
ir neišvežė, o Štaupienę su
dviem mažais vaikais išve-
žė į Sibirą.

Kiek visokio vargo teko
mums, likusiems be tėve-
lio, iškeisti — sunku apsa-
kyti. Mamytė raudodama
sakydavo, kad geriau mus
visus būtų iššaudęs, negu
tokiam vargū palikęs. Vis
mus banditų šeima apšauk-
davo, lyg nežinodami, kaip
yra. O mamytę labai kan-
kino už Leliškių Sirbikus,
kuriuos iššaudė ir sudegi-
no. Laikė, kad mes gimī-
nės, o mūsų tik pavardė ta
pati.

Tvėrėsi kolūkiai, tarybi-
niai ūkiai. Mes kolūkio bi-
jojom, nes nieko nebuvo
galima uždirbti. Išėjom iš
savo namų į Naradavos ta-
rybinį ūkį, Žoliškių sky-
rių. Dirbom laukuos, fer-
moje, gyvenom išvežtųjų
namuose. Kai pagerėjo at-

lyginimai ir kolūkyje, grį-
žom į savo namelius. Tik
mamytė nebeilgai gyveno.

Daug metų praėjo. Visi
— ir broliai, ir sesuo —
dirbam, neblogai gyvenam.
Tik kai pagalvoji, kaip
anksti likom našlaičiais,
širdis verkia. Ir nebūtų
taip skaudu, jei Kruopis
nebūtų į akis gyresis: nu-
šoviau jūsų tėvą. O tėvelio
broliams: nušoviau jūsų
brolių. Ir visas Krinčino
valsčius kalbėjo, kad jis
dar iššaudęs Lebeniškių
Puodžiūnus, Ruopiškių Bu-
driūnus, Vaičilionius ir dar
daugiau. Prašom atsiliepti,
žmonės, kas žinote visą
tiesą, kaip buvo.

Didelė neteisybė, kad
prie karo veteranų prily-
ginami tie, kurie šaudė ne-
kaltus žmones, degino, plė-
šė jų turtą ir žmonių aša-
rom džiaugėsi. Keturiasde-
šimt vienerius metus išken-
tėjom jo patyčias ir niekam
negalėjom pasiskųsti. O
šiandien noriu pasakyti vis-
ką. Noriu ir jį paklausti,
ar gali dabar pakartoti
prie visų žmonių tą patį,
ką pasakė pasigirdamas
mano bobutei, tėvelio moti-
nai, tada Daukniūnuose, ką
sakė mums ir dėdėms. O
gal viskas ne taip buvo?

Janina VALUNTIENĖ
(SIRBIKAITĖ)

Aukštikalniai

Gerbiami Pasvalio rajono žmonės!

Buvome vieningi ir
neabejingi per praėju-
sius rinkimus balsuoda-
mi už Sajūdžio remiamus
kandidatus į TSRS liau-
dies deputatus. Mūsų iš-
rinktų deputatų veikla
patvirtina, kad išrinko-
me vertus tautos pasiti-
kėjimo žmones.

Artėja nauji rinkimai.
Jie ypač svarbūs mums,
nes nulems, ar pagaliau
bus esminių pasikeitimų
mūsų rajone, ar Lietu-
vos TSR Aukščiausiojoje
Taryboje bus pertvar-
kos, tautinio atgimimo,
o ne stagnacijos dvasios
ir biurokratijos interesų
gynėjai. Mes turime iš-
rinkti drąsius, dorus ir
išmanančius. Mes norime
turėti tautos išrinktus
ir visų mūsų skaudu-
liams neabejings. Kas
jie, kam patikėsime kur-
ti tobulesnius įstatymus?

Apsvarstykime kiek-
vienas. Kreipdamiesi į
Jus šia anketa, nuošir-
džiai prašom Jus tuoj
pat pagalvoti ir laišku
Sajūdžio tarybos koor-
dinaciniam centrai (Pa-
svalys, Biržų g-vė 43,
R. Butėnienei) arba vie-
tinei Sajūdžio grupei
pasiūlyti:

1. Kokie rajone gy-
venantys ar iš jo kilę
žmonės Jums atrodo ver-
ti iškelti kandidatais į
Lietuvos TSR Aukščiau-
siają Tarybą?

2. Ką siūlote kelti
kandidatais į rajono
Liaudies deputatus iš
Jūsų apylinkės, (miesto)?

3. Kokie kiti rajono
žmonės Jums atrodo la-
biausiai verti būti raji-
no Liaudies deputatų
taryboje?

4. Ką rinktumėt depu-
tatais į savo apylinkės
(miesto) Tarybą? (Ne-
pamirškite nurodyti apy-
linkę).

5. Jūsų adresas.

Gautus pasiūlymus ap-
tarsime rajono Sajūdžio
konferencijoje ir mė-
ginsime sudaryti didžiau-
siai pasitikėjimą turin-
čių galimų kandidatų
sąrašą. Juos ir remsime
ateinančiuose rinkimuo-
se.

LPS RAJONO
TARYBA

I SAJŪDĮ KREIPĖSI

NAUJOS PASLAUGOS

Pasvalio miesto pirtis jau seniai, po rekonstrukcijos, švarinimosi dienomis išskiria vyrus ir moteris. Kaip nepatogu, kada šeimos nariai maudosi ne tą pačią dieną! Bet užtat, sumažinusi paprastos pirties plotą, veikia sauna, siūlydama malonumus laiko ir pinigų turintiems. Kad taip dar alaus! — kažkas užsigeidė, matyt, iš „etatinų“ saunų klientų.

— Tebūnie ir alaus! Pasvalietiško, naminiol! — nusprendė pasitarnauti vyrams rajono Vykdomasis komitetas ir davė palaiminimą virš pirties įsikurti kooperatyvui. Viskas malonumų industrijos kūrimui!

Matyt, neliūdės iš šeimų išėję į pirtį vyrai: juos žada priimti prašmatnus alaus baras. Žmonės šneka, kad jis taikysis pritemdyti net garsiųjų Vilniaus

„Stiklių“ šlovę. Bet kažin. Greičiau galima tikėtis naujo „karšto“ taško Pasvalyje, kur bus ir „skęstama“ ir „degama“. O labiausiai neramu, kur maudysis vargingai gyvenantys, komunalinių patogumų namie neturintys. Yra tokių žmonių Pasvalyje, yra, neužmerkiam akių! Jiems vargu ar bus įmanoma pritaipiti prie pinigų, ypač jei Buitinio gyventojų aptarnavimo kombinatas ir savo nuostolingąją pirtį atiduos kooperatininkams.

Štai dar vienas vykdomojo komiteto pirmininko V. Lalo reveransas privilegijuotiems. Per socialinę prizmę daromas. Ir dar kartą nutolinantis jį nuo tų žmonelių, kuriems iš tikrųjų reikia padėti.

Šias mintis išsakė „Caritas“ sambūrio narė Anelė BARTKIENĖ

APSIMESKIM, KAD NEŽINOM

Rajono Liaudies deputatų tarybos sesijoje deputatas A. Stapulionis paklausė: įdomu, už kokius nuopelnus Kriklinių kolūčio pirmininkui B. Blazdžiūnui šiemet duodama paskyra „Volgai“? Abejojant, ar tikrai Krikliniams gresia nelaimė likti be pirmininko, jei šis liktų be „Volgos“...

Be reikalo domitės, be reikalo. Labai teisinga ir logiška, kad ir šiais metais paskyra neišslydo iš pašauktųjų „Volgomis“ važinėti rato. O kad šiame rate praplaukė pro išdidų Mikoliškio paukštininkystės tarybinio ūkio direktorių, turėjusį išūlumo rajono laikraštyje paskelbti RAPS'o galą — irgi teisinga. Laimė nusišypsojo dažnai linksniuojamo kolūčio pirmininkui: tebūnie jam, vargšei viešumo aukai, moralinė (ir materialinė) parama.

Ar jums, skaitytojau, neįdomu, kas, kaip ir kam dalija tas „Volgas“? Neįdomu... Irgi labai teisingai. Kam čia kišti nosį į būrelį tarpusavy besidalijančių! Viskas pagal 1982 metų instrukciją, liepiančią pa-

naikinti bet kokias laukiančiųjų eiles ir administracijas, „suderinusiai su visuomenine organizacija“, tvarkyti šį subtilų reikaliuką.

Štai Vykdomojo komiteto nariai nužiūrėjo, kad Kriklinių kolūčio paskyrų vietoj lyg ir didesnė skylė. Jie visai nežino, kas tame kolūkyje trokšta mašinos, jiems visai nesvarbu Kolūkiui. O ten tepasidalija. Labai įdomią mintį davė plano komisijos pirmininkas, teigdamas, kad niekas netrukdė bet kuriam Kriklinių kolūkiečiui tapti „Volgos“ šeimininku. Treikėjo visiems susirinkti kaip visuomeninei organizacijai ir tarti žodį!

Ė, ne! Instrukcija liepia nuspręsti administracijai. B. Blazdžiūnas nepažeidė instrukcijos, ko daugiau? O štai rajono Remonto ir techninio aptarnavimo įmonės direktorius mėgino pažeisti, atiduodamas mašinų skirstymo teisę į darbo kolektyvo rankas. Ir ką manot, jį čia pat suniekino pats buvęs rajono prokuroras, šios įmonės juristas. Joniškėlio eksperimentiniame ūkyje — atvirkščiai: direktorius laikėsi instrukcijos, nepaisydamas, kad darbo kolektyvas norė-

SENAS LAIKRODIS

„Kabineto kampe stovi senas laikrodis. Melodingu tikėjimu jis skaičiuoja minutes, valandas, dienas, mėnesius, metus, gal net šimtmečius. Bėga laikas, sensta laikrodis, keičiasi jo šeimininkai. Pasukiniuoju jo šeimininku prieš geras tris dešimtis metų tapo Janušky šeima“.

Šią ištrauką perrašiau iš 1969 m. lapkričio 22 d. rajoninio laikraščio „Darbas“. Pirmajame laikraščio puslapyje išspausdintas ELTOS korespondento E. Baleišio straipsnis apie III sąjunginio kolūkiečių suvažiavimo delegatę, Socialistinio Darbo Didvyrę Agotą Januškienę.

Apie šią kaimo moterį ne tik vaškėčiai, bet ir nemaža dalis rajono žmonių iš lūpų į lūpas perduoda įvairių ir gana prieštaringų pasakojimų. Pildydamas tremtinių anketas, aplankiau jau sunkios ligos prie patalo prikaustytą priešpaskutinį laikrodžio, minimo aukščiau pateiktoje citatoje, šeimininką Čislavą Karčinską. Tada ir panorau susirasti 1969 metų laikraštį, kuriame buvusio „Mūsų ateities“ kolūčio buvusios pirmininkės veikla nušviečiama glaudžiamose sąlytyje su kabineto kampe fiksinčiu laikrodžiu. Rašoma, kaip paskutiniaisiais sunkiais Smetonos laikais jina sukrovė į vežimą visą metų derlių, visą vasaros triušą ir išsiuntė vyrą turgun, kad už keletą gautų litų galėtų su-

durti galą su galu. O vyras už gautus pinigus nusipirko šitą laikrodį! Iš to pykčio moteris net nesibarė, patylėjo ir pradėjo galvoti, iš kur čia centą pasiskolint. Negrįžtamai prabėgę tie vargo metai, už tai dabar jau devyniolika metų laikrodis, pastatytas pačiame garbingiausiame kabineto kampe, skaičiuojas „Mūsų ateities“ kolūčio metus, einas tiesiogines ir netiesiogines savo pareigas. Kaip sakanti pati Agota Januškienė, tai „geriausia vaizdinė agitacija“...

O štai ką papasakojo su didžiausia širdgėla Čislavas Kačinskas.

Tas minimas straipsnis — tai didžiausia jo per 90 ilgy gyvenimo metų patirta neteisybė. Senukas labai gerai prisimena 1948 metų gegužės 22 dieną, kada jį ir jo brolių, besiruošiančius eiti prie darbo, netikėtai prie durų pasitiko Agotos Januškienės vedami vadinamieji liaudies gynėjai, žmonėse patyliukais vadinti sribais. Buvo liepta per pusę valandos susiruošti kelionėn į Sibirą, kaip neva priešiškiems Tarybų valdžiai. Didelių turtų į tokią kelionę nesusidėsi, tuo labiau, kad net į klėtį jeiti buvo uždrausta. Čislavui labiausiai norėjosi pasiimti tėvo pirtką Rygoje laikrodį, tačiau A. Januškienė apie tai net neleido kalbėti. Štai kaip buvo! Senasis laikrodis paskutiniuosius šeimininkus surado ne tais „sunkiisiais Smetonos laikais“, o šiek tiek vėliau ir, matyt, šiek tiek kitaip.

Tautvydas ANILIONIS
LPS Vaškų grupės narys, mokytojas

jo irgi pasireikšti. Šalin rankas nuo administracijos teisių!

Niekas rajone nežino trokštančių pirkti „Volgas“ — tvirtino man rajono vykdomajame komitete. Niekas nesaugo duomenų, kam asmeniškai teko paskyra. Kam to reikia, sako. Kiek tų „Volgų“ teduoda! Pačiam pirmajam rajono komiteto sekretoriui tik dvi teteko per atitinkamą laikotarpį. O šiaip — viskas žemdirbiams, viskas kolūkiams (su retom išimtim). O jau ten — kaip nuspręs... „Rajonas“ nesikiša. Tai kodėl

mums su jums, arba deputatui A. Stapulioniui kišti ir domėtis? Viskas taip sklandžiai rieda sena gera vaga...

Į Sajūdžio tarybą dažnai besikreipiant „Žigulių“ negavusiems, norėjom pasidomėti bent šia liaudiškesne problema. Nereikia, — sako valdžia. — Nereikia. Viskas vyksta net per daug demokratiškai — viskas darbo kolektyvų rankose. O jeigu kartais ir ne — tai pagal instrukciją!

Kaip matom, nieko netrūksta. Tik mašinų.

Regina BUTENIENĖ

Mūsų adresas: 235250, Pasvalys, Biržų g. 43, R. Butėnienė.

REDAKCIŲ KOLEGIJA: R. BUTENIENĖ (redaktorė), A. Kazlauskas, R. Rastauskienė, Z. Magelinskienė, G. Urbaitė, A. Mulevičius, S. Butkus
Leidėjas LPS Pasvalio taryba. Ofsetinė spauda. Apimtis 0,5 sp. l. Tiražas 3000. Užs. Nr. 4047.
Spausdino Panevėžio „Varsos“ spaustuvė.